

Řešení úloh z regionálního kola ČLO, ročník 2019/2020

Název úlohy	autor/ka
1. Filipínská modlitba (16 bodů)	<i>Tereza Maláčová</i>
2. Svahilština (20 bodů)	<i>Jan Petr</i>
3. Alor-pantar (22 bodů)	<i>Michaela Svatošová</i>
4. Odžibvejština (14 bodů)	<i>Jan Petr</i>
5. Oksapmin (16 bodů)	<i>Michaela Svatošová</i>

1 Filipínská modlitba (16 bodů)

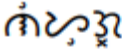
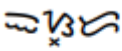

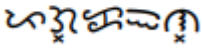
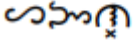
Úkol 1: (6,5 bodu)

Bodování: (latinka + baybayin), za každou malou chybu 0,5 bodu dolů (špatný znak, chybějící znaménko, chybné písmeno v přepisu), za každou velkou chybu 1 bod dolů (chybějící slovo – strhnout jen jednou, pokud chybí v baybayinu i latince; chybějící druhá možnost v b.)

- (a) siya nawa (1 + 0,5)
- (b) ang ngalan mu/mo (2,5 + 1,5)
- (c) masama (0,5+0,5)

Úkol 2: (6 bodů)

Bodování: za každou chybu 0,5 b. dolů (špatný znak, chybějící znaménko)

- (a) (1,5)
- (b) (1)
- (c) (1)
- (d) (1,5)
- (e) (1)

Úkol 3: (3,5 bodu)

Bodování: za každé chybné písmeno 0,5 b. dolů

- (a) maitim (1)
- (b) saging (1)
- (c) kawayan (1)
- (d) palaka (0,5)

Postup řešení

- 1) Nižší počet znaků než písmen => písmo je nejspíš slabikové.
- 2) Svislé čáry mezi slovy, na konci odstavců naznačují, že je čteno zleva.
- 3) Znak se často opakuje, ale jsou u nich občas připsaná různá znaménka (čárka dole, nahoře, křížek dole) => budou mít něco společného – souhláska ve slabice?
- 4) Slova z nápověd – *prijd'* a *království* budou ve stejném oddílu textu, jsou to dvě dlouhá slova => pravděpodobně to bude oddíl začínající třetím řádkem.
- 5) Obě slova končí na [n], dvě dlouhá slova v tomto oddíle končí stejným znakem, který obsahuje křížek (křížek by tedy mohl odstranit samohlásku).
- 6) První slovo obsahuje jeden znak dvakrát, podruhé s čárkou nahoře – *prijd'* má v sobě dvakrát [m], „MApasaamIn“ => znak v podobě bez znamének tedy je slabika končící na [a], čárka nahoře mění samohlásku na [i].
- 7) Obě slova obsahují jeden společný znak, obě slova obsahují samostatné [a] – „mapasaAmin“, „kahariAn“, umístění znaku odpovídá.
- 8) Správnost tohoto postupu můžeme ověřit slovem *otec* – „ama“, které se musí vyskytovat v prvním oddílu textu.
- 9) *Nebe(sa)* – „langit“ – se dvakrát objevuje v prvním odstavci; už víme, že poslední znak bude mít křížek dole a předposlední čárku nahoře (můžeme hledat samostatné [n], ale nenajdeme ho, musíme tedy usoudit, že [ng] bude zapsáno jedním znakem) – matoucí může být, že *nebe* je až posledním slovem celého prvního odstavce, tři poslední znaky jsou však ty jediné, které se opakují a obsahují to, co mají.
- 10) Díky znalosti slova „mapasaamin“ můžeme v textu najít všechny předložky „sa“.
- 11) *Prijd' království tvé* nám pomůže identifikovat *tvé jméno*, dosud nepřepsaná slova kolem *království* (jelikož slovo *prijd'* máme již v překladu správně vyčasované) by mohly tvořit přivlastnění *tvé*.
- 12) Tuto teorii nám pomůže ověřit poslední známé slovo v prvním odstavci, *vüle* – jelikož již známe znak pro [l-], můžeme identifikovat znaky pro „loob“ (čárka dole značí [o]) => všimneme si, že jsou obklopeny stejnými dvěma slovy jako *království*, můžeme tedy identifikovat tři slova, která spolu tvoří spojení *tvé jméno* – ty také můžeme všechny přepsat do latinky (pozor, zatím jsme neobjevili znak pro u, které se v tagalogu vyskytuje).
- 13) Z druhého odstavce známe slova *pokoušení*, *ochrana* a zápornku *ne-*, plus umíme najít všechny předložky „sa“.
- 14) Znak pro [h-] známe ze slova „kaharian“, můžeme tedy zkusit najít zápornku v prvním oddíle druhého odstavce => všimneme si, že [u] je možná zapsáno stejně jako [o], tedy čárkou dole.

- 15) Umíme najít „tukso“, jelikož již známe všechny znaky, a ověřit si, že [u] se značí stejně jako [o] (jelikož je v zadání nutnost zapsat všechny možnosti řešení, měli bychom usoudit, že [u] a [o] se opravdu značí stejně, nikoliv, že některé souhlásky se pojí s [o] a jiné s [u]; poslední slovo ve výrazu *tvé jméno* má tedy dva přepisy).
- 16) Poslední nenalezené slovo je *ochrana* – „iadya“; pomůže nám znak pro [a] a umístění v textu => tímto jsme identifikovali všechny potřebné znaky.
- 17) Můžeme tedy přepsat do latinky *amen*, který je snadno identifikován jako poslední dvě slova.
- 18) Jako poslední musíme najít výraz pro *špatné/zlé* – k tomu nám pomůže předložka „sa“ (z výrazu pro *nebe* můžeme vyvodit, že předložka se nachází před slovem), která se vyskytuje před posledním slovem předposledního oddílu.
- 19) U zbylých dvou cvičení pozor na dvojhlásku [ng].

2 Svahilština (20 bodů)

Úkol 1: (6 bodů) Přeložte následující svahilské věty do češtiny:

17. wanazoea kuja	Oni si zvykají na přicházení. (1,5)
18. mnalala leo	Dnes spíte. (1,5)
19. husemi	Nemluvíš. (1)
20. tunapenda kula usiku	Rádi jíme v noci. (2)

Bodování: Strhávejte až do nuly po 0,5 b za každou z následujících kategorií, ve které je chyba: osoba, klad/zápor, kořen aktivního slovesa, příslovce, „infinitiv“

Úkol 2: (7 bodů) Tyto české věty naopak přeložte do svahilštiny:

21. Spíme doma.	<i>tunalala nyumbani</i> (2,5)
22. On nerad studuje.	<i>hapendi kusoma</i> (2,5)
23. Oni nepijí.	<i>hawanywi</i> (2)

Bodování: Strhávejte až do nuly po 0,5 b za každou z následujících kategorií, ve které je chyba: vyjádření záporu pomocí h(a)

osobní předpona

-na- vyjadřující klad kladné sloveso v přítomném čase

kořen slovesa

poslední samohláska (a v kladu, i v záporu)

správně použité ku (za překlad 23. hawakunywi strhout půl bodu)

příslovce

kořen slovesa v „infinitivu“

tu/na/lal/a nyumbani

h/a/pend/i ku/soma

ha/wa/nyw/i

Úkol 3: (7 bodů) Přeložte následující české věty do svahilštiny. Krátce své překlady zdůvodněte.

1. On studuje.	<i>anasoma</i> (2)
2. Jíte.	<i>mnakula</i> (2)

a-/m- vyjadřuje podmět, -na- kladný tvar slovesa v přítomném čase, soma a la jsou kořeny. Jelikož la je jednoslabičný „kořen“, ponechává si v přítomném čase předponu infinitivu ku-

Bodování: Samotné překlady bodujte jako v Úkolu 2. Za zdůvodnění až tři body: 0,5 bodu za vysvětlení osobních předpon, 0,5 bodu za vysvětlení -na-, 2 body za vysvětlení toho, kdy se v přítomném čase ponechává ku- (tj. tehdy, když „infinitiv“ má dvě slabiky).

Vysvětlení:

Věty mají strukturu *sloveso–(infinitiv)–(příslovce)*.

Struktura *slovesa* závisí na tom, zda je kladné, nebo záporné:

Záporné: *negativní osobní předpona–infinitiv bez ku-*, navíc se z posledního *a* stane *i*.

Kladné: *kladná osobní předpona–na–infinitiv*. Pokud je *infinitiv* alespoň tříslabičný (v úloze se vyskytují jen dvoj- a troj-slabičné infinitivy), ztrácí předponu *ku-*.

Tabulka osobních předpon:

Osoba	Kladná osobní předpona	Negativní osobní předpona
já	ni	si
ty	u	hu
on, ona	a	ha
my	tu	hatu
vy	m	ham
oni	wa	hawa

Poznámka: První osoba jednotného čísla se v úloze vůbec nevyskytovala, a ostatní negativní osobní předpony se tvoří přidáním předpony *h(a)-* (podle toho, zda kladná osobní předpona končila na samohlásku, či souhlásku).

Seznam *infinitivů* a *příslovců*:

dnes	<i>leo</i>	spát	<i>kulala</i>
v noci	<i>usiku</i>	přicházet	<i>kuja</i>
doma	<i>nyumbani</i>	zvykat si	<i>kuzoea</i>
ráno	<i>asubuhi</i>	mít rád	<i>kupenda</i>
studovat	<i>kusoma</i>	umět	<i>kuweza</i>
mluvit	<i>kusema</i>	pít	<i>kunywa</i>
jíst	<i>kula</i>		

3 Alor-Pantar (22 bodů)

Úkol 1: (16 bodů)

Bodování: za každé zcela správně vyplněné políčko udělte 0,5 bodu, za políčko s překlepem žádný bod – políčka, která měla být doplněna, jsou v tabulce tučně a podtržené.

západní pantar	blagar	abui	kamang	čeština
<u>bu</u>	bu	<u>fu</u>	---	<i>betelový ořech</i>
pin:i	<u>pina</u>	pun	<u>fun</u>	<i>držet</i>
<u>na</u>	<u>na</u>	ne:	ne	<i>jíst/pít</i>
<u>-in:u</u>	-ene	<u>-ne</u>	-nei	<i>jméno</i>
tuk:a	tuka	<u>tuku</u>	tuk	<i>krátký</i>
wai	<u>vε</u>	wea	<u>we:</u>	<i>krev</i>
<u>di</u>	duru	rui	<u>tui</u>	<i>krysa</i>
hauwe	<u>avar</u>	<u>awai</u>	awoi	<i>vápenec</i>
sab:a	hiba	<u>tifa</u>	<u>supa</u>	<i>nový</i>
had:i	<u>ad</u>	ara	<u>ati</u>	<i>oheň</i>
<u>tap:a</u>	<u>tapa</u>	tapei	tafe	<i>prorazit</i>
ma	<u>ma</u>	mε	me:	<i>přijít</i>
<u>bis</u>	bihi	fut	---	<i>rohož</i>
<u>mid:iŋ</u>	<u>mudiŋ</u>	<u>murui</u>	<u>mit</u>	<i>sázet</i>
balin	---	<u>falin</u>	palin	<i>sekyra</i>
<u>hip:e</u>	ipar	piei	<u>-foi</u>	<i>sen</i>
---	vεd	<u>war</u>	wati	<i>slunce</i>
hab:aŋ	<u>aban</u>	afeŋ	---	<i>vesnice</i>

Úkol 2: (6 bodů)

Bodování: za každý správně označený řádek (tj. je označen jako chybný jen ten tvar s chybou, v řádku 2 naopak žádný) udělte 0,5 bodu, kromě řádků 3 a 7, tj. *ještěrka* a *prase*, za každý z nich udělte 1 bod – tvary s chybou, které měly být označeny, jsou v tabulce tučně a podtržené

body	západní pantar	blagar	abui	kamang	čeština
0,5	---	-mudi	amur	<u>amid</u>	<i>chlupy</i>
0,5	na-	na-	na-	na-	<i>já</i>
1	<u>take</u>	teke	teko	---	<i>ještěrka</i>
0,5	<u>va</u>	var	wi	woi	<i>kámen</i>
0,5	---	batar	<u>pat</u>	patei	<i>kukuřice</i>
0,5	pi-	pi-	pi-	<u>pi-</u>	<i>my (inkl.)</i>
1	<u>b:ai</u>	bε	fe	pe	<i>prase</i>
0,5	ha-	<u>ha-</u>	a-	a-	<i>ty</i>
0,5	uwe	<u>wεri</u>	wei	wai	<i>ucho</i>
0,5	---	tena	<u>ten:e</u>	iten	<i>zralý</i>

Postup řešení

- 1) výchozím předpokladem je, že čtveřice slov na každém řádku by si měla být co nejpodobnější, protože se vyvinula z jednoho tvaru, případně hláskové změny by se měly pravidelně opakovat ve všech řádcích
- 2) nejprve doplníme tvary, které jsou stejné nebo velmi podobné těm v tabulce
- 3) v zadaných slovech prozkoumáme, které hlásky si jak odpovídají => mnohé zůstávají ve všech jazycích stejné (např. [m] nebo [k]), ale vyskytují se i čtveřice „pppf“ (čti: hláska [p] v jazycích západní pantar, blagar, abui, ale hláska [f] v jazyce kamang) nebo „bbfp“ ([b] v jazycích západní pantar a blagar, [f] v jazyce abui, [p] v jazyce kamang), geminace se vyskytuje jen v jazyce západní pantar atd.
- 4) podle těchto pravidelností postupně doplňujeme další tvary a objevujeme další korespondující si hlásky

- 5) zde je seznam všech pravidelně si odpovídajících hlásek, pořadí jazyků je stejné jako v úloze:

b – b – f – p

d – d – r – t

p – p – p – f

h – 0 – 0 – 0

w – v – w – w

s – h – t – s

0 – r – i – i

t, k, m, n, ŋ zůstávají všude stejné

- v jazyce západní pantar jsou hlásky [b d p t k n] v pozici mezi samohláskami zdvojené

- (samohlásky v úloze nehrály žádnou roli, tj. znalost alternace [i] a [r] zmíněná na konci seznamu nebyla nutná k vyřešení úlohy)

4 Odžibvejština (14 bodů)

1. biiwaabiko-adaawewigamig	R. železářství	kov+obchod
2. biiwaabiko-miikana	H. koleje	kov+cesta
3. biiwaabikoons	D. drát	kov+dim.
4. bingwi	N. písek	
5. bingwii-miikana	P. štěrková cesta	písek+cesta
6. gichi-emikwaan	L. naběračka	velký+lžíce
7. gichi-manidoo	B. bůh	velký+duch
8. gichi-miikana	C. dálnice	velký+cesta
9. ishkode-bingwi	O. popel	oheň+písek
10. ishkode-jiimaan	M. parník	oheň+lod'
11. ishkode-makakoons	A. baterie	oheň+bedna+dim.
12. maji-manidoo	Q. zlý duch	zlý+duch
13. manidoo-biiwaabik	K. magnet	duch+kov
14. mashkiki	I. lék	
15. mashkiki-adaawewigamig	J. lékárna	lék+obchod
16. mitigo-emikwaan	F. dřevěná lžíce	dřevo+lžíce
17. mitigo-makak	E. dřevěná bedna	dřevo+bedna
18. mitigoons	G. klacek	dřevo+dim.

(dim. značí zdrobňovací příponu, v odžibvejštině -oons)

Úkol 1: (9 bodů) Přiřaďte k sobě odpovídající dvojice.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
R	H	D	N	P	L	B	C	O	M	A	Q	K	I	J	F	E	G

Úkol 2: (2 body) Přeložte následující odžibvejské výrazy do češtiny.

19. maji-mashkiki jed 20. mitigo-jimaaan dřevěná lod'

Úkol 3: (3 body) Následující výrazy zase přeložte do odžibvejštiny.

21. obchůdek adaawewigamigoons 23. velký gichi
22. oheň ishkode

Bodování: Pokud jsou nejvýše dvě přiřazení správně, udělte za úkol 1 0 bodů. Jinak oceňte každé správné přiřazení půl bodem. Za zcela správné překlady v úkolech 2 a 3 udělte po bodu. Stejně tak udělte bod za překlad 19. špatná/zlá medicína.

5 Oksapmin (16 bodů)

Úkol 1: Přeložte do češtiny. (6 bodů)

Bodování: strhává se z počtu bodů pro dané zadání (řádek)

-1 bod za špatnou číslovku nebo část těla

-0,5 bodu za špatně podstatné jméno kromě výše zmíněných – tj. *muž, noc, otec, matka*

a) xətxətxe xan	pět mužů	(1 b.)
b) tuwat tənxe dik	devatenáct nocí	(1 b.)
c) itəpxe bes	otcovo předloktí	(1 b.)
d) supxe kat	matčino rameno	(1 b.)
e) lumxe lum	čtrnáct nosů	(2 b.)

Úkol 2: Přeložte do jazyka oksapmin. (10 bodů)

Bodování: strhává se z počtu bodů pro dané zadání (řádek)

-1 bod za špatnou číslovku nebo část těla

-0,5 bodu za špatně použitou nebo chybějící příponu *-xe*, podstatné jméno kromě výše zmíněných – tj. **tap, kol, ap, dik, ku**, případně za chyby v písmenech)

a) dvanáct prasat	natxe tap	(2 b.)
b) dceřin prsteníček	kolxe xətlip	(2 b.)
c) dvacet tři domů	tipun tənxe ap	(2 b.)
d) tři noci	bumlipxe dik	(2 b.)
e) ženin malíček	kuxe xətxət	(2 b.)

(pod „špatný“ spadá také chybějící)

Postup řešení

- 1) **ap, dik** = dům, noc (opakují se v zadání i překladech víckrát); druhé slovo je tedy tím, co se přivlastňuje nebo počítá
- 2) u všech slovních spojení je přípona *-xe*, znamená přivlastnění (např. **tap-xe nat** = prasečí ucho), označuje i použití pojmu pro část těla k počítání
- 3) **lawatipun, xadep, tuwat, gwel** jsou přeloženy jako „ukazováček“, „zápěstí“, „nadloktí“, „strana krku“ a zároveň (jinde, pokud se vyskytují s příponou *-xe*) jako 2, 6, 9, 11 => to ukazuje na počítací systém podle lidského těla (od prstů nahoru přes paži a hlavu)
- 4) za prvním slovem se často objevuje slovo **tonxe** – u číslovek od 15 do 27 (vyšší v úloze ani nejsou)
- 5) některá první slova u těchto vyšších číslovek jsou přeložená jako části těla – **kin, gwel, amun, xadep** = 15, 17, 20, 22 a také „oko“, „strana krku“, „loket“, „zápěstí“
- 6) „zápěstí“ i „strana krku“ už známe jako 6, 11, proto je možné **tonxe** přeložit přibližně jako „na druhé straně těla“ (počítá se v opačném směru, tj. od hlavy k ruce)
- 7) „ukazováček“ = 2, 24; slovo pro 4 (=> „prsteníček“) je také u 26, proto se prsty na ruce podruhé (tj. v rámci vyšších číslovek) počítají opět od palce

- 8) u čísel 2, 6, 8, 9, 11 známe i části těla, zbývají dovodit následující vztahy:
 - „palec“ => 1, 23
 - „prostředníček“ => 3, 25
 - „ucho“ => 12, 16
 - „oko“ => 13, 15
 - 4, 26 => „prsteníček“
 - 27 => „malíček“, 5
 - 21 => „předloktí“, 7
 - 18 => „rameno“, 10

- v úkolu 1 je ještě **lum** => z řady čísel od 1 do 27 nám už chybí jen 14, tedy „nos“